

Zesentwintig grote opleidende ziekenhuizen die hooggespecialiseerde medische zorg kunnen verlenen hebben hun samenwerking geformaliseerd in de vereniging Samenwerkende Topklinische opleidingsZiekenhuizen (STZ).

Het College voor de Beroepen en Opleidingen in de Gezondheidszorg (CBOG) wil als netwerkorganisatie veranderingen in de beroepen en opleidingen initiëren, stimuleren en faciliteren. Het gaat bij deze innovaties om de kwaliteit en kwantiteit van professionals in de gezondheidszorg.

Uitgave van STZ en CBOG

Realisatie: afdeling communicatie CBOG

Vormgeving: Idefix Vormgeving en Communicatie

Februari 2009

Samenwerkende Topklinische opleidingsZiekenhuizen (STZ)

Postbus 9696, 3506 GR Utrecht

T 030 273 94 14

www.STZ-ziekenhuizen.nl

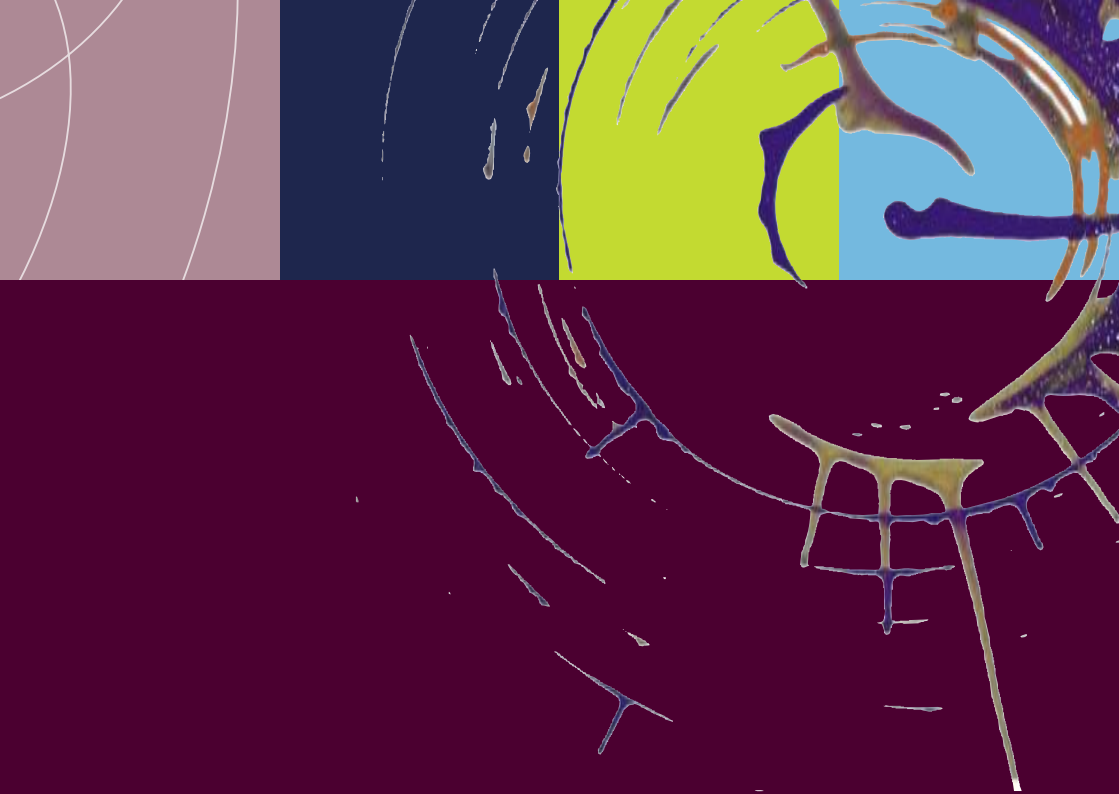
College voor de Beroepen en Opleidingen in de Gezondheidszorg (CBOG)

Koningin Wilhelminalaan 3, 3527 LA Utrecht

T 030-29 85 280

F 030-29 85 281

www.cbog.nl

Opleidingsinitiatieven 2008

Inhoudsopgave 28 initiatieven

Voorwoord	3
E-learning voor en door aios	4
Regionale implementatietraining portfolio gynaecologie	5
Disciplineoverstijgend competentieonderwijs voor aios	6
Herziene werkwijze supervisie aios	7
Cursorisch onderwijs in de acute geneeskunde	8
Supervisie: reflectie en professionalisering in de opleiding tot gynaecoloog	9
5 minuten onderwijs	10
Het Rondreizend Circus, ofwel Expertise-onderwijs op locatie	11
De Start Class	12
Individuele coaching en feedback op de werkplek	13
Het is wit, het observeert en het leert? Feedback op aios door co-assistenten	14
Introductie van een innovatieve docentevaluatie in het Gronings opleidingscluster	15
Ontwikkeling van op vakgebied en afdeling toegespitst KPB formulier	16
X-FILE inventarisatieformulier	17
Communicatietraining op maat	18
Introductiedag nieuwe aios: welkom in ons ziekenhuis!	19
10 jaars ervaring video-communicatietraining	20
Assistentendag	21
Benen op tafel avond	22
Vakgroepoverstijgende complicatiebespreking	23
Invoering van een elektronische leeromgeving (ELO)	24
Opleiden in Wetenschappelijk Onderzoek	25
Evidence based medicine bespreking	26
Video opnames tijdens polikliniek gynaecologie	27
Kennis Quiz	28
De gezamenlijke orthopedische revue	29
Reflectieformulier als leidraad voor voortgangsgesprekken aios	30
(vernieuwing) Jaarlijkse Kwaliteitsevaluatie	31

Voorwoord

De vernieuwing van de opleiding tot medisch specialist begint goed op gang te komen. Dat kunnen we zeker concluderen als de 28 opleidingsinitiatieven in ogen-schouw worden genomen die in dit boekje worden gepresenteerd. Deze initiatieven zijn het resultaat van de prijsvraag die het College voor de Beroepen en Opleidingen in de Gezondheidszorg (CBOG) en de Landelijke Vereniging voor Medisch Specialisten in Opleiding (LVAG) in 2008 voor de tweede maal hebben uitgeschreven.

Uit de 28 ingediende voorstellen zijn door een jury vier initiatieven genomineerd voor een presentatie tijdens het symposium “Teach the aios” op 17 september 2008. Uiteindelijk is door de aanwezige assistenten in opleiding tot medisch specialist (aios) het Groningse initiatief “E-learning voor en door aios” van Nathalie Reesink – Peters als beste gekozen.

Naar onze mening zijn alle initiatieven het waard om breder bekend gemaakt te worden. De vernieuwing van de verschillende opleidingen is erbij gebaat als goede ideeën worden verspreid zodat iedereen die kan overnemen en toepassen. Om die reden hebben het CBOG en de vereniging Samenwerkende Topklinische opleidings-Ziekenhuizen (STZ) besloten om ook dit keer weer een boekje te maken van alle ingediende initiatieven.

Uit de ingestuurde initiatieven blijkt dat innovaties niet altijd duur of ingewikkeld hoeven te zijn. Met een goede organisatie, aandacht en tijd is veel te winnen. Wij hopen dat veel van de voorstellen in dit boekje zullen worden overgenomen. Tot slot roepen wij iedereen op om op dezelfde voet door te gaan met initiatieven voor de vernieuwing van de opleiding zodat we van deze prijsvraag en publicatie een jaarlijkse traditie kunnen maken.

E-learning voor en door aios

Er is door aios en voor aios een elektronische leeromgeving opgebouwd binnen de beschikbare software 'Nestor' van de firma Blackboard uit de Verenigde Staten. Alle aios en opleiders kregen een persoonlijk toegangprofiel. Er werden gebruikersgroepen aangemaakt ten behoeve van de centrale mail faciliteit binnen Nestor. Er zijn een aantal 'systeembeheerders' (aios) die de omgeving up-to-date houden. Inhoudelijk is er een aios-only omgeving waar bijvoorbeeld notulen van de assistentenvergadering worden geplaatst.

Voor aios én opleiders is een omgeving beschikbaar die de volgende onderverdeling heeft:

- Bereikbaarheid aios: thuis- en werksituatie
- Opleidingsdocumenten: KPB, OSAT, co-assistent KPB formulier, etc.
- Commissies: wat is de functie van de verschillende commissies; deelnemende commissieleden; bijbehorende documenten
- Clusteronderwijs: jaaragenda onderwijsdagen; refereeragenda; dagprogramma's; voorbereidingsmateriaal; powerpointpresentaties van alle gegeven voordrachten
- Stage informatie: per cluster ziekenhuis en naar obstetrie, gynaecologie en voortplantingsgeneeskunde onderverdeeld; patiënteninformatie; uitgewerkte operatieverslagen; voorbeeldbrieven; werkafspraken; achtergrond informatie en benodigde literatuur
- Besprekingen/onderwijs: overzicht van onderwijsmomenten/besprekingen; doel en organisatie van besprekingen; overzicht van wat werd besproken; ideeën bank voor o.a. PICO's; alle powerpointpresentaties gearchiveerd per bespreking
- Research: overzicht van lopende onderzoeken per ziekenhuis; research protocollen; research logistiek
- Protocollen; medische protocollen per cluster ziekenhuis maar voor alle aios en opleiders van OOR Noord-Oost beschikbaar

Binnen de opleiding O&G zorgt de elektronische leeromgeving voor besparing in tijd, e-mails en papier en is het een onmisbaar instrument geworden voor implementatie van onderwijsvernieuwing; kennisdeling; uniformering van beleid; communicatie van opleidingsinhoudelijke zaken en communicatie t.a.v. inwerken.

Gegevens instelling

Naam ziekenhuis: Universitair Medisch Centrum Groningen

Specialisme: Obstetrie en Gynaecologie

Naam indiener: N. Reesink-Peters

Naam opleider: prof. dr. M.J.E. Mourits

Aantal aios: 30

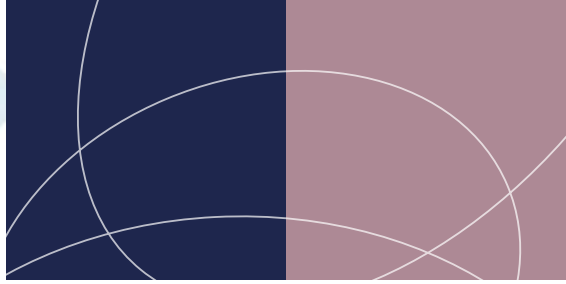
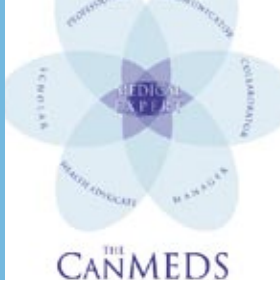
Regionale implementatietraining portfolio gynaecologie

Om het gat tussen de regelgeving (CCMS kaderbesluit) en de werkvloer te dichten is regionaal een cursus portfolio gemaakt door opleiders en aios in samenwerking met opleidingsdeskundigen. Deze training werd 8x gegeven en was verplicht voor (wrnd) opleiders en aios in de eerste 3 jaar van de opleiding. Andere belangstellenden waren welkom. Doel is de training maximaal te laten aansluiten bij de vragen op de werkvloer en de dagelijkse praktijk. De inhoud werd bepaald door de opleiders en aios, de werkvormen waren van de onderwijsdeskundigen. De trainingen werden door de aios en stafleden uit alle OOR ziekenhuizen gezamenlijk gevolgd. Dit had veel kruisbestuiving tot resultaat.

Na deze training waren de deelnemers bekend met de bestaande beoordelingsformulieren (KKB, OSAT, MSF, zelf-evaluatie etc) en was er met de meeste beoordelingen geoefend door middel van rollenspelen. Daarnaast werden praktische tips van de werkvloer uitgewisseld met betrekking tot het beoordelen en toetsen van competenties.

Gegevens instelling

Naam ziekenhuis:	OOR ZWN
Specialisme:	Gynaecologie
Naam indiener:	dr. G.S. Kooi
Naam opleider:	dr. G.S. Kooi
Aantal aios:	24 (uit 7 opleidingsziekenhuizen)

Disciplineoverstijgend competentieonderwijs voor aios

Het doel van het disciplineoverstijgend competentieonderwijs is bekendheid met de CanMEDS bevorderen, het begrip competentie verhelderen, leren competenties te vertalen in gedragsuitingen op de wekvloer en interdisciplinair bespreken van situaties op de werkvloer waar een bepaalde competentie speelt. Het onderwijs begon op 13 mei 2008.

Elke dinsdag zijn er workshops van 07.30-09.00 uur waarvoor aios kunnen/moeten inschrijven (maximaal 8 aios per workshop). Ook tutoren (de stafleden) kunnen zich inschrijven (maximaal 2). De competenties communicatie, maatschappelijk handelen, organisatie, professionaliteit en samenwerken worden beurtelings behandeld. Zowel aios als tutoren krijgen een week van tevoren schriftelijk informatie over het begrip competentie, de CanMEDS en de betekenis voor het functioneren in het OLVG.

De deelnemende aios krijgen de opdracht om een praktijksituatie in te brengen waar de betreffende competentie een rol speelt. De bespreking richt zich vooral op welk gedrag wel effectief is om gewenste uitkomsten te bereiken. De aios krijgen na elke gevolgde workshop een certificaat voor hun portfolio. Wegens succes wordt dit onderwijs in 2009 voortgezet.

Gegevens instelling

Naam ziekenhuis:	Onze Lieve Vrouwe Gasthuis, Amsterdam
Specialisme:	Specialisme overstijgend
Naam indiener:	dr. M.F. Schutte
Naam opleider:	Teaching Hospital OLVG
Aantal aios:	110

Herziene werkwijze supervisie aios

In het Medisch Centrum Haaglanden werd met de komst van de digitalisatie van de radiologische beelden de supervisie van de aios op de schop genomen. Keek een aios vroeger drie keer naar elk onderzoek (voorkijken, samen met de supervisor kijken en na afloop een verslag dicteren), nu is via een autorisatieschema per orgaangebied vastgesteld welke onderzoeken met strikte supervisie, beperkte supervisie of zonder supervisie mogen worden verslagen. De aios die zijn eerste leercurve voorbij is maakt direct met spraakherkenning een verslag, de supervisor geeft het onderzoek vrij en alleen in geval van discrepante bevindingen wordt samen gekeken.

De voordelen zijn: voor de discrepante onderzoeken is meer tijd om in de diepte te superviseren, de aios moet meer verantwoordelijkheid nemen omdat het verslag meteen definitief kan zijn, de aios heeft meer leermomenten en wacht minder op de supervisor. Tenslotte is er veel meer aandacht voor de stijl van het radiologische verslag wat vroeger pas dagen na de bespreking beschikbaar was en niet altijd werd besproken maar gelijk werd afgetekend.

Gegevens instelling

Naam ziekenhuis:	Medisch Centrum Haaglanden, locatie Westeinde, Den Haag
Specialisme:	Radiologie
Naam indiener:	E.G. Coerkamp
Naam opleider:	E.G. Coerkamp
Aantal aios:	7

Cursorisch onderwijs in de acute geneeskunde

In het Sint Antonius Ziekenhuis is het cursorisch onderwijs, dat ontwikkeld was voor de arts-assistenten van de opleiding tot SEH-arts, opengesteld voor alle assistenten. Wekelijks wordt door diverse specialisten bij toerbeurt onderwijs verzorgd over acute presentaties van een ziektebeeld in hun vakgebied. Eenmaal per maand wordt de presentatie verzorgd door de arts-assistenten werkzaam op de SEH.

Doelstelling hiervan is om de integratie te bevorderen. Alle assistenten profiteren van het onderwijs en voor de specialisten geldt dat zij hun kennis voor een grotere groep dan hun eigen onderwijsgroep kunnen overdragen.

Dit gevarieerde onderwijs blijkt in een grote behoefte te voorzien. De belangstelling voor de interactieve lezingen en de bereidheid om daaraan mee te werken is altijd erg groot.

Gegevens instelling

Naam ziekenhuis: St. Antonius Ziekenhuis, Nieuwegein

Specialisme: Spoedeisende Geneeskunde

Naam indiener: dr. A.B.M. Geers, internist -nefroloog en opleider Interne Geneeskunde

Naam opleider: dr. E. Hammacher, chirurg en plv. opleider

Aantal aios: 6 SEH-opleiding

Supervisie: reflectie en professionalisering in de opleiding tot gynaecoloog

Aios Obstetrie & Gynaecologie uit het cluster Groningen zijn op eigen initiatief gestart met supervisiegroepen. De opleider en de afdeling Obstetrie & Gynaecologie van het UMCG ondersteunden het initiatief en zorgden voor financiering van het project via de Raad van Bestuur.

Vanaf september 2007 komen aios O&G in een vaste groep bijeen onder begeleiding van een supervisor/psycholoog. De maandelijkse bijeenkomsten vinden plaats na werktijd en duren twee uur. Actieve inzet wordt gevraagd ten aanzien van de voorbereiding en verslaglegging van de bijeenkomsten. Momenteel nemen 19 aios O&G deel aan supervisie, verdeeld over vijf groepen.

Supervisie is een methode voor het ontwikkelen van professionaliteit waarbij de aios door gestructureerde zelfreflectie verantwoording neemt ten aanzien van het eigen functioneren. De deelnemers bepalen zelf welke ervaringen uit de praktijk worden ingebracht. Door hun houding en gedrag te onderzoeken en hierover met collega's te praten, worden zij zich meer bewust van hun eigen gedachten, gevoelens en verwachtingen en van de wijze waarop deze het eigen handelen beïnvloeden. Het gaat erom dat men leert van werkervaringen, begrijpt waarom men handelt zoals men doet en wat men eventueel - na analyse en inzicht - anders zou willen doen.

Gegevens instelling

Naam ziekenhuis:	Universitair Medisch Centrum Groningen
Specialisme:	Obstetrie & Gynaecologie
Naam indiener:	E. Scheers
Naam opleider:	prof. dr. M.J.E. Mourits
Aantal aios:	39 waarvan 19 UMCG

Onderwerp
Anatomie van de bovenste luchtweg bij volwassenen en kind.
Kort profiel, (contra)-indicatie, bijwerkingen en doseerschema's etomidate, propofol en ketamine bij volwassenen en kinderen
Kort profiel, (contra)-indicatie, bijwerkingen en doseerschema's sufentanil, remifentanil, alfentanil, morfine en diplopride bij volwassenen en kinderen
Verloop van de vena jugularis, subclavia en femoralis
Verloop van de - en Allen

5 minuten onderwijs

In 2008 is de afdeling Anesthesiologie van het Albert Schweitzer ziekenhuis gestart met eenmaal per week 5 minutenonderwijs 's ochtends vroeg voordat het programma start. Om de beurt behandelt de arts-assistent een onderwerp dat met het vak Anesthesiologie te maken heeft. Het is de bedoeling dat binnen 5 minuten de kennisoverdracht plaatsvindt. Dit kan variëren van anatomie-besprekingen, techniekbesprekingen tot besprekingen van protocollen en aanpak van problemen, bijvoorbeeld het bespreekbaar maken van een complicatie.

Doel is dat de aios dit onderwerp voorbereidt en de kennis aan de aanwezigen overdraagt. De aanwezigen zijn de stafleden, de SEH-arts i.o., de keuze-co's en de arts-assistenten Chirurgie die bij ons stage lopen en anesthesiemedewerkers. Voor de aios is het tevens een goede oefening in presenteren en lesgeven.

Gegevens instelling

Naam ziekenhuis:	Albert Schweitzer ziekenhuis, Dordrecht
Specialisme:	Anesthesiologie
Naam indiener:	dr. L.F.G. Krist en dr A.W.M.M. Koopman-van Gemert
Naam opleider:	dr. A.W.M.M. Koopman-van Gemert
Aantal aios:	3 voor opleiding anesthesiologie en 1 voor SEH-opleiding

Het Rondreizend Circus, ofwel Expertise-onderwijs op locatie

Met dit initiatief dat plaatsvindt in de regio Den Haag wordt optimaal gebruik gemaakt van de in de opleidingsregio aanwezige specifieke heelkundige expertise.

Door middel van het geven van interactief en praktisch gericht onderwijs op locatie in 6 verschillende ziekenhuizen in de regio profiteren veel meer aios van deze specifieke kennis. De aios hoeven niet te reizen, de experts komen naar hen toe. Binnen een tijdsbestek van twee jaar bezoeken de experts de 6 ziekenhuizen en geven daar een presentatie over hun specifieke onderwerp, vandaar de naam Rondreizend Circus. De aios zijn erg enthousiast over deze vorm van onderwijs.

Gegevens instelling

Ziekenhuis:	Opleider:	aios:
Ziekenhuis Bronovo, Den Haag	dr. H.J. Smeets	9
LUMC, Leiden	prof.dr. J.F. Hamming	17
Groene Hart Ziekenhuis, Gouda	dr. R. Ottow	9
Rijnland Ziekenhuis, Leiderdorp	dr. SA da Costa	9
Medisch Centrum Haaglanden, Den Haag	dr. J.C.A. de Mol van Otterloo	12
HAGZiekenhuis, Den Haag	dr. J.W.S. Merkus	8
Specialisme: Heelkunde		
Naam indiener: dr. H.J. Smeets		

De Start Class

In het MCA volgen alle nieuwe arts-assistenten een verplichte tweedaagse introductie cursus, de “Start Class”. Deze wordt georganiseerd door Foreest Medical School, onderdeel van het Medisch Centrum Alkmaar (MCA). Alle relevante zaken die nodig zijn voor de uitoefening van het vak in het MCA komen hier aan bod: wie is wie, wat zijn de regels/protocollen, hoe vind ik de weg in het MCA, reanimatietraining, en hoe kan ik leren in de dagelijkse praktijk.

Ook wordt aandacht besteed aan het omgaan met werkdruk en de integratie van arbeids- en privéleven. Ter voorkoming van stress en burnout worden de arts-assistenten in een workshop bewust gemaakt van mogelijke oorzaken, risico's en maatregelen die binnen de eigen controle liggen. Ook wordt verwezen naar de mogelijkheid van coaching en intervisie. Het gebruik van diverse activerende werkvormen levert een hoog leereffect op. Tevens stimuleert dit de groepscohesie, wat leidt tot de vorming van een interdisciplinaire peergroup die elkaar kan ondersteunen bij het vinden van de draai in het MCA en de onderlinge samenwerking.

De Start Class vindt elke eerste twee werkdagen van de maand plaats en wordt op basis van evaluaties met opleiders en aios aangepast aan de actuele wensen.

Gegevens instelling

Naam ziekenhuis:	Foreest Medical School/ Medisch Centrum Alkmaar
Specialisme:	Alle specialismen
Naam indiener:	drs. J.M. Wagter, onderwijskundige
Naam opleider:	dr. M.A.W. Eckenhausen en dr. F. Stam
Aantal aios:	90

Individuele coaching en feedback op de werkplek

In het competentiegericht leren zijn communicatie, samenwerking en professionaliteit belangrijke opleidingselementen geworden. Opleiders beschikken niet altijd over de juiste kennis en instrumenten om hun aios hierin te coachen. Foreest Medical School, onderdeel van het Medisch Centrum Alkmaar (MCA) biedt aios een persoonsgericht coachingstraject aan om deze competenties te ontwikkelen.

De vraag die de coach in eerste instantie krijgt is vaak algemeen. Tijdens de intake wordt de vraag uitgediept, worden concrete resultaten geformuleerd en afspraken over het traject gemaakt. Het programma is 'op maat' en kan onder andere bestaan uit coachingsgesprekken, meelopen op de werkplek door de coach (waarbij directe feedback wordt gegeven), oefening in communicatie met ingehuurde acteurs. Een eindevaluatie vormt de afsluiting van het geheel.

Voorbeelden van te behalen resultaten zijn: 'Communicatie kunnen afstemmen op de patiënt en de ouder(s)', 'Kunnen omgaan met de eigen emoties en hierdoor professioneel reageren op collega's en verpleging', 'Kunnen omgaan met feedback', 'Reële eisen aan zichzelf stellen en hierdoor minder stress ervaren'.

Steeds meer aios weten de weg te vinden naar dit individuele coachingstraject. Meer informatie over deze werkwijze is te vinden in een artikel van onze groep in het Medisch Contact van 17 oktober 2008. 'Persoonlijke coach traint sociale vaardigheden aios'.

Gegevens instelling

Naam ziekenhuis:	Foreest Medical School/ Medisch Centrum Alkmaar
Specialisme:	Alle specialismen, ziekenhuisbreed
Naam indiener:	drs. C. Buis, trainer/coach
Naam opleider:	dr. M.A.W. Eckenhausen en dr. F. Stam
Aantal aios:	90

Het is wit, het observeert en het leert? Feedback op aios door co-assistenten

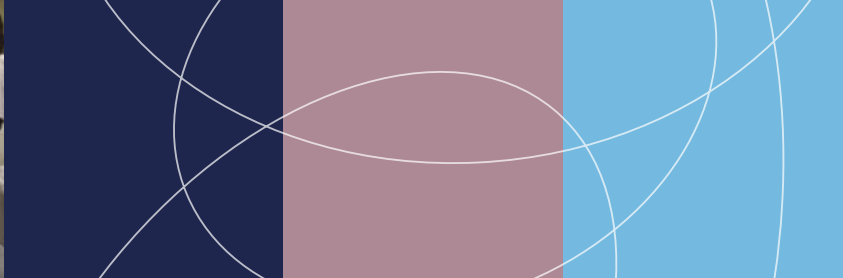
Co-assistenten geven feedback aan aios direct in aansluiting aan een spreekuur, aan de hand van een ontwikkeld evaluatieformulier. Er werd gekozen voor een aan het KPB verwant formulier met daaraan items toegevoegd over het geven van onderwijs en feedback.

Tot op heden was het geven van onderwijs en feedback aan co-assistenten of collegae zelden een onderwerp waarover een aios feedback kreeg. De expertise die de co-assistent heeft op het gebied van communicatie, door de modernisering van de studie geneeskunde, werd onvoldoende benut.

De co-assistent is in de unieke positie dat hij/zij de vaardigheden van een enkele aios in het licht kan plaatsen van de waargenomen vaardigheden bij andere aios en specialisten. Door het verschil in kennis zal de medische inhoud van het consult niet verstorend werken in de observatie van de consultvoering zoals dat soms wel gebeurt tussen medisch specialist en aios. De co-assistent wordt directer betrokken bij het consult en observeert daardoor het klinische proces beter. De aios is zich meer bewust van diens verantwoordelijkheid als opleider. Er ontstaat een gelijkwaardiger interactie tussen co-assistent en aios waardoor de feedback van de aios aan de co-assistent en van de co-assistent aan de aios meerwaarde zal krijgen. In de praktijk blijkt feedback van de co-assistent eenvoudig en frequent heel waardevolle informatie op te kunnen leveren, zowel aan aios als ook aan deelnemende stafleden. De competentie van de co-assistent (opleider van de 'toekomst') in het geven van feedback zal verder kunnen groeien.

Gegevens instelling

Naam ziekenhuis:	OOR Noord-Oost: (UMCG, Medisch Centrum Leeuwarden, Martini Ziekenhuis Groningen, Deventer Ziekenhuis, Isala klinieken Zwolle)
Specialisme:	Obstetrie en Gynaecologie
Naam indiener:	N. Reesink-Peters, L. van Lonkhuijzen, M. Oonk
Naam opleider:	prof. dr. M.J.E. Mourits
Aantal aios:	30

Introductie van een innovatieve docentevaluatie in het Gronings opleidingscluster

In de OOR NO gebruiken de aios Gynaecologie het Clinical Teaching Effectiveness Instrument aangevuld met twee open vragen naar goede en verbeterpunten om gerichte feedback te geven aan hun opleiders. De digitale vragenlijsten worden ingevuld door alle assistenten binnen een kliniek, over elke gynaecoloog.

Het evaluatierapport (een zelfevaluatie, de gemiddelde score van de betreffende gynaecoloog en de geaggregeerde score van alle collegae), wordt door twee aios besproken met betrokkene. De aios worden voorbereid op dit feedback gesprek met een 3 uur durende cursus met speciale aandacht voor hiërarchie, veiligheid en privacy. De uitvoering van het proces evenals de waarborging van privacy zijn vastgelegd in een protocol.

Aios en gynaecologen zijn enthousiast over deze vorm van evaluatie en ervaren het als kwaliteitsverbetering van de opleiding. Het blijkt nuttig om gestructureerd te praten over wat een aios van de opleider verwacht en hoe je gezamenlijk kunt komen tot optimalisering van het leerproces. De gesprekken kunnen een impuls geven aan verbetering van het leerklimaat, waarbij de feitelijke uitkomst van het evaluatieformulier minder belangrijk lijkt.

Gegevens instelling

Naam ziekenhuis:	Universitair Medisch Centrum Groningen
Specialisme:	Obstetrie en Gynaecologie
Naam indiener:	L. van Lonkhuizen, E. Jippes, P. Boendermaker en M. Mourits
Naam opleider:	prof.dr. M.J.E. Mourits
Aantal aios:	30

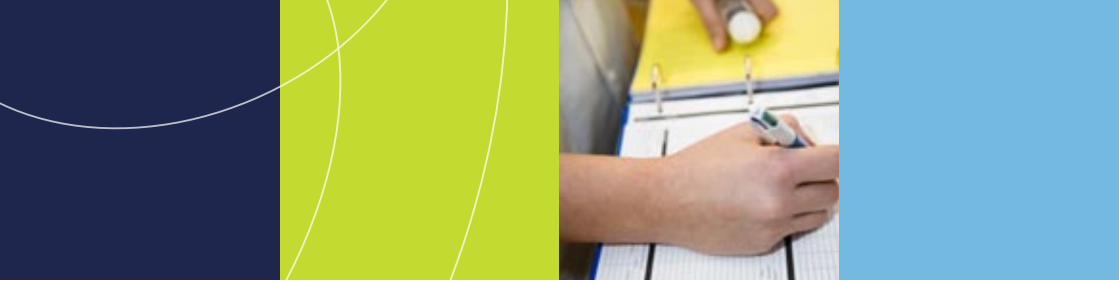
Ontwikkeling van op vakgebied en afdeling toegespitst KPB formulier

De vakgroep Anesthesiologie van het UMC Groningen heeft het landelijk gebruikte KPB formulier omgezet in een op het vakgebied en de afdeling toegespitste Korte Praktijkbeoordeling (KPB). Dit werd gedaan nadat gebleken was dat er op de afdeling (te) weinig KPB's werden afgenomen, ondanks dat men teach the teacher cursussen en/of gerichte KPB trainingen had gevolgd.

Na analyse bleek dat dit voor een groot deel te maken had met het voor de afdeling slecht toepasbare formulier. Er is ook een vaste KPB dag ingevoerd (de vrijdag). Dit helpt de aios eraan te herinneren om een KPB te vragen en maakt het voor de supervisors lastiger om het "te vergeten".

Gegevens instelling

Naam ziekenhuis:	Universitair Medisch Centrum Groningen
Specialisme:	Anesthesiologie
Naam indiener:	drs. M. Yntema
Naam opleider:	dr. J.K.G. Wietasch
Aantal aios:	52

X-FILE inventarisatieformulier

Het Leerhuis van VieCuri Medisch Centrum voor Noord-Limburg heeft de maandelijkse X-file, de multidisciplinaire interactieve patiëntenbespreking, ingevoerd voor stafleden, a(n)ios, co-assistenten en physician assistants. Hiermee wordt een manier geïntroduceerd om de (ziekenhuisbrede) necrologie-bespreking opnieuw te activeren. Dit om te bereiken dat interessante casuïstiek laagdrempelig besproken kan worden. Er is bewust voor gekozen om niet alleen patiënten te bespreken die zijn overleden maar ook patiënten met interessante multidisciplinaire casuïstiek.

Binnen de X-file vindt intercollegiale toetsing plaats aan de hand van casuïstiek die voor iedereen leerzaam is en die de patiëntenzorg ten goede komt. In sommige gevallen wordt ook de patiënt van de betreffende casus uitgenodigd voor de bijeenkomst.

Met de X-file vindt, naast de verbetering van de kwaliteit van de zorg door middel van intercollegiale toetsing, een verruiming van de medische kennis plaats door middel van vakinhoudelijke discussie naar aanleiding van de besproken casus. Dit levert een belangrijke bijdrage aan het assistentenonderwijs binnen het ziekenhuis.

Gegevens instelling

Naam ziekenhuis:	VieCuri Medisch Centrum voor Noord-Limburg, Venlo
Specialisme:	Leerhuis
Naam indiener:	I. Smets
Naam opleider:	A.J. Slabber, decaan Leerhuis
Aantal aios:	45

Communicatietraining op maat

Omdat communicatievaardigheden naast de vaktechnische vaardigheden een onlosmakelijk onderdeel zijn van de medische vakbekwaamheid wordt door het Leerhuis van VieCuri een 'communicatietraining op maat' verplicht én gratis aangeboden aan aios én anios die werkzaam zijn binnen VieCuri Medisch Centrum voor Noord-Limburg.

De workshop is voor max. 8 deelnemers en wat de deelnemer leert is gebaseerd op zijn individuele leerdoelen die voorafgaand aan de workshop worden vastgesteld. In deze workshop wordt gewerkt vanuit drie invalshoeken namelijk communicatie en interactie met collegae, stafleden/ huisartsen en patiënten.

De workshop bestaat uit een hele dag training waarin in een plezierig leerklimaat aandacht wordt besteed aan persoonlijke werkstijlen en hun invloed op de communicatie. De werkpraktijk van de arts-assistent is hierbij leidend. De workshop kenmerkt zich door korte theoretische inleidingen en praktisch oefenen met behulp van acteurs. De oefeningen richten zich op een effectieve communicatie waardoor met minder energie en meer plezier het werk gedaan kan worden. Naast de opgedane kennis rondom communicatie wordt ook het intervisieonderdeel als heel positief ervaren.

Gegevens instelling

Naam ziekenhuis:	VieCuri Medisch Centrum voor Noord-Limburg, Venlo
Specialisme:	Leerhuis
Naam indiener:	I. Smets
Naam opleider:	A.J. Slabber
Aantal aios:	45

Introductiedag nieuwe aios: welkom in ons ziekenhuis!

In het Catharina-ziekenhuis te Eindhoven wordt maandelijks door de dienst Onderwijs & Onderzoek een introductiedag voor nieuwe aios georganiseerd. Deze is gekoppeld aan de algemene ziekenhuisintroductie voor alle nieuwe medewerkers. Vooraf ontvangt de aios een speciale informatiegids waarin alles staat beschreven over wat hij /zij moet weten om met de opleiding en het werk in het ziekenhuis te starten.

Via voorlichting, instructie en rondleiding wordt de nieuwe aios in een dag geïnformeerd over opleidings- en onderzoeksmogelijkheden en belangrijke thema's als: arbeidstijden, hygiëne, kwaliteitszorg, medicatiebeleid, donorzorg, vertrouwenspersoon, Arts-AssistentenVereniging. De inleidingen worden door verschillende inhoudsdeskundigen uit het ziekenhuis verzorgd.

Na deze inleidingen vindt een rondleiding plaats: de Apotheek, de afdelingen SEH en Radiologie, het Algemeen Klinisch Laboratorium, het SkillsLab en de Bibliotheek worden bezocht. De introductiedag wordt afgesloten met het oefenen in het elektronisch voorschrijven van medicatie (EZIS) via een E-learningmodule. Hierna ontvangen zij hun autorisatie voor deze software. De introductiedag is inmiddels door de Centrale Opleidingscommissie verplicht gesteld en wordt door de deelnemers zeer positief gewaardeerd.

Gegevens instelling

Naam ziekenhuis:	Catharina-ziekenhuis, Eindhoven
Specialisme:	Dienst Onderwijs & Onderzoek
Naam indiener:	drs. C.A.M. Krakeel
Naam opleider:	drs. C.A.M. Krakeel
Aantal aios:	118

10 jaars ervaring video-communicatietraining

Het werk in de polikliniek is vanwege de (te volle planning) vaak zo inspannend dat hierdoor de communicatie met de patiënten niet altijd naar wens verloopt. Om dat te ondervangen is in de vakgroep Orthopedie in het Isala ziekenhuis het idee uitgewerkt om de opleidings-assistenten en vakgroepleden een communicatietraining te geven onder leiding van een communicatiedeskundige ondersteund met video-opnames; 5 ochtenden in de structurele opleidingsochtend.

Van policonsulten worden video-opnames gemaakt; de trainer selecteert delen hiervan ter bespreking of illustratie op de cursus. Essentieel is dat opnames worden gemaakt van alle arts-assistenten en orthopedisch chirurgen. Ook in de verschillende settings: nieuwe patiënt, intake, lichamelijk onderzoek, eindgesprek -met röntgenbespreking-, gesprek met aios en orthopeed supervisor en patiënt, vervolgconsulten waarbij bespreking van aanvullend uitgevoerd onderzoek etc.

De ochtend begint met theoretisch onderwijs over communicatie om een kader te verschaffen voor het bestuderen en discussiëren van de video's. Na de video-besprekingen krijgt de groep een weekopdracht mee zoals eindgesprek patiënt met een chronisch probleem waarvoor geen structureel orthopedische oplossing voor handen is waarbij gedacht kan worden aan patellofemorale pijn of aspecifieke lage rugklachten. Bij de laatste sessie vindt een eindevaluatie plaats.

Gegevens instelling

Naam ziekenhuis: Isala klinieken, Zwolle

Specialisme: Orthopedie

Naam indiener: dr. C.C.P.M. Verheyen

Naam opleider: dr. C.C.P.M. Verheyen

Aantal aios: 7

Assistentendag

In de Isala klinieken is een deel van het disciplineoverstijgend onderwijs geclusterd in een assistentendag voor alle aios (en anios) in het ziekenhuis. Op de assistentendag doen "de bazen" het werk, en worden poli- en werkprogramma's navenant aangepast. Op de assistentendag is er 's morgens disciplineoverstijgend onderwijs in workshopvorm, de middag wordt besteed aan outdoor activiteiten waarbij teambuilding en feedback geven centraal staan. De dag wordt afgesloten met een barbecue.

De assistentendag is om verschillende redenen erg gewaardeerd door de assistenten: ten eerste wordt iedereen in de gelegenheid gesteld het onderwijs bij te wonen, ten tweede wordt de mogelijkheid om collega's van buiten het eigen vakgebied te leren kennen op prijs gesteld en ten derde voelen de assistenten deze speciaal voor hen georganiseerde dag als een blijk van grote waardering voor hun werk.

Door de zeer positieve ervaringen wordt de assistentendag ook in 2009 weer georganiseerd, met de bedoeling hier een jaarlijkse traditie van te maken.

Gegevens instelling

Naam ziekenhuis:	Isala Academie, leerhuis van de Isala klinieken, Zwolle
Specialisme:	Alle
Naam indiener:	prof.dr. P.L.P. Brand, hoofd medisch opleidingsbeleid
Naam opleider:	vele
Aantal aios:	90

Benen op tafel avond

Eenmaal per twee maanden gaan de opleiders Gynaecologie met de assistenten een avondje met de benen op tafel.

In een restaurant, kroeg of bij een van de opleiders thuis wordt in een informele sfeer gesproken over de opleiding, de overdracht, veiligheid, roosters, noem maar op. De avond is zeker niet zonder agenda, maar er is alle ruimte voor eigen inbreng en vooral reflectie op het eigen handelen van de assistenten en de opleidersgroep.

Gegevens instelling

Naam ziekenhuis: Medisch Spectrum Twente, Enschede

Specialisme: Gynaecologie

Naam indiener: Dr. G.J.E. Oosterhuis

Naam opleider: Dr. G.J.E. Oosterhuis

Aantal aios: 7

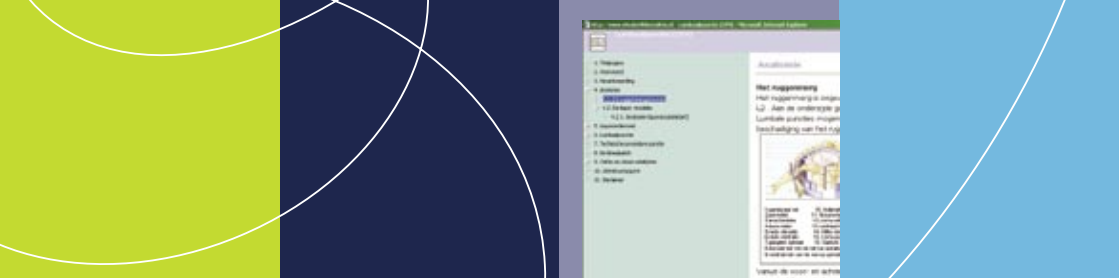
Vakgroepoverstijgende complicatiebespreking

Complicaties zijn vaak niet monodisciplinair, maar hebben betrekking op meerdere vakgroepen. In het Albert Schweitzer Ziekenhuis is gestart met een vakgroepoverstijgende complicatiebespreking. Naast de kennisoverdracht en het voorkomen van herhaling na analyse van het probleem, staat het bespreekbaar maken van complicaties centraal. We vinden het belangrijk dat jonge artsen (a(n)ios, co-assistenten) in aanraking komen met een open cultuur, waarin over fouten in termen van wat ging er mis en wat kan er beter met elkaar kan worden gesproken. Naast vakinhoudelijke zaken wordt ook de logistiek in de analyse betrokken en besproken. Dit kan bijvoorbeeld ook de mate van supervisie betreffen.

Soms ontstaan er discussies die leiden tot een themabespreking (trombose profylaxe, signalering kindermishandeling, verantwoordelijkheden bij pre-operatieve screening, aanvragen röntgendiagnostiek) Vaak monden besprekingen uit in aanbevelingen t.a.v. logistiek en/of protocol aanpassingen. Voorbereidingen en presentaties worden zowel door arts assistenten als stafleden gedaan. De veiligheid van arts-assistenten wordt bewaakt door de voorzitters. Bovendien wordt bij de voorbereiding tenminste een staflid van de betreffende vakgroep betrokken en is dit staflid ook aanwezig bij de bespreking.

Gegevens instelling

Naam ziekenhuis:	Albert Schweitzer ziekenhuis, Dordrecht
Specialisme:	Alle
Naam indiener:	dr. G.S. Kooi
Naam opleider:	dr. G.S. Kooi
Aantal aios:	40 + 20 co-ass.

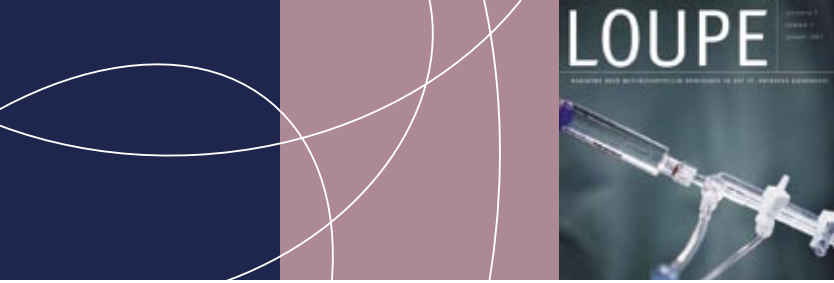
Invoering van een elektronische leeromgeving (ELO)

De opleiding Neurologie in het Elisabeth Ziekenhuis in Tilburg heeft een elektronische leeromgeving ontwikkeld voor zowel algemene medische zaken voor alle aios als specifieke neurologiemodules voor de aios Neurologie.

De basiskennis van de aios bleek niet altijd op hetzelfde niveau te zijn en ook de toetsing van vaardigheden gebeurde niet altijd op een uniforme manier. Na het leren van de modules kan de eindtoets gemaakt worden. Daarna kan de vaardigheid getoetst worden bij het skillslab. Studie en toetsing over de kenniscomponent van de vaardigheid gaan hierbij dus vooraf aan de training. Hierdoor is er een gelijk niveau bij aanvang van de training en is er meer tijd voor het oefenen van de vaardigheid. Pas als de vaardigheid in het skillslab is getoetst wordt hij uitgevoerd in de praktijk. Deze modules kunnen ook in andere neurologieopleidingen gebruikt worden.

Gegevens instelling

Naam ziekenhuis:	St. Elisabeth Ziekenhuis, Tilburg
Specialisme:	Neurologie en Opleidings- en Onderzoekscentrum (OOC)
Naam indiener:	L.H. Visser
Naam opleider:	C.C. Thijssen, L.H. Visser
Aantal aios:	85

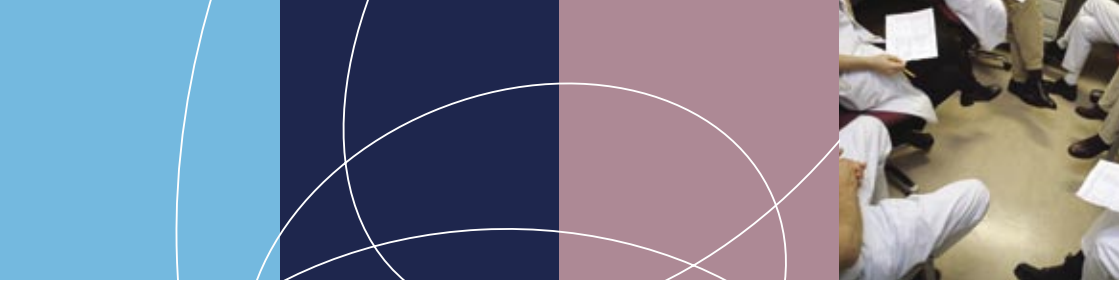
Opleiden in Wetenschappelijk Onderzoek

De regelgeving rondom het doen van wetenschappelijk onderzoek is flink toegenomen en aios zijn daar vaak onvoldoende van op de hoogte. Het St. Antonius Ziekenhuis heeft het initiatief genomen om hierbij scholing en ondersteuning te bieden. Hierbij voldoet niet alleen al het wetenschappelijk onderzoek aan de vigerende wet- en regelgeving, de aios wordt hiermee ook gestimuleerd om wetenschappelijk onderzoek te doen.

Scholing en ondersteuning bestaan onder andere uit: een algemeen inlooppreekuur voor onderzoekers, spreekuur bij een methodoloog, technische screening, een intern tijdschrift over wetenschappelijk onderzoek binnen het ziekenhuis (LOUPE), scholing op het gebied van het opzetten van onderzoek, cursus statistiek/SPSS en oprichting van een wetenschapsraad en wetenschapsfonds.

Gegevens instelling

Naam ziekenhuis: St. Antonius Ziekenhuis, Nieuwegein
Specialisme: Alle
Naam indiener: A. Hoppezak
Naam opleider: Bureau Onderwijs en Wetenschap
Aantal aios: 140

Evidence based medicine bespreking

Op de Amalia kinderafdeling van de Isala klinieken in Zwolle wordt wekelijks een Evidence-based medicine bespreking gehouden. Naar aanleiding van een klinisch probleem wordt gemeenschappelijk door aios en kinderartsen een vraag geformuleerd volgens het PICO-format (P=patient/probleem, I = interventie, C = controle, O = outcome). Door één van de aios of kinderartsen wordt de vraag de week erop beantwoord in een korte presentatie (< 10 min). Belangrijk is dat aan het eind van de bespreking veel aandacht wordt besteed aan de consequenties van de gevonden gegevens voor het Zwolse beleid.

Tijdens deze EBM-besprekingen oefent de aios in het afwegen van zowel wetenschappelijk bewijs, als klinische ervaringen en lokale gewoonten bij de medische besluitvorming. Inmiddels is gebleken dat 1 op de 5 PICO's heeft geleid tot verandering van het beleid op deze kinderafdeling.

Gegevens instelling

Naam ziekenhuis:	Isala klinieken, Zwolle
Specialisme:	Kindergeneeskunde
Naam indiener:	J. Bekhof
Naam opleider:	prof. dr. P.L.P. Brand
Aantal aios:	2

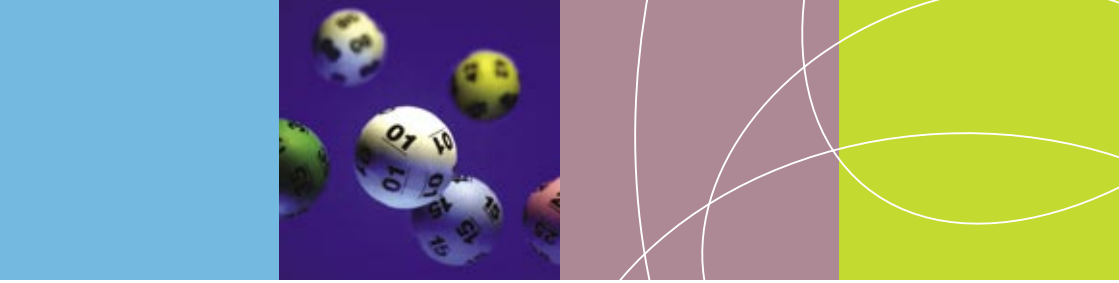
Video opnames tijdens polikliniek gynaecologie

Ten einde meer tijd voor gespreksvoering op de polikliniek te hebben is gekozen voor een vast videosysteem op de polikliniek. Patiënten krijgen een informatiebrief in de wachtkamer en geven bij binnenkomst wel of geen toestemming. Zonder toestemming wordt de video opname apparatuur uitgezet. Opgenomen video's blijven 14 dagen bewaard en kunnen in de overdrachtsruimte met de opleider en/of anderen bekeken worden.

Het spreekt voor zich dat ook van stafleden opnames gemaakt kunnen worden. Beoordeling kan zowel op communicatieve eigenschappen als op inhoudelijke aspecten. De discussies die gevoerd worden bij het terugkijken van de opnames verruimen het draagvlak en het leereffect.

Gegevens instelling

Naam ziekenhuis:	Albert Schweitzer ziekenhuis, Dordrecht
Specialisme:	Gynaecologie
Naam indiener:	dr. G.S. Kooi
Naam opleider:	dr. G.S. Kooi
Aantal aios:	5

Kennis Quiz

Volgens het format “Lotto Weekend Miljonairs” is in het Medisch Spectrum Twente bij de aios Interne Geneeskunde een quiz ontwikkeld waarbij kennis wordt getoetst. Vier quizmasters (internist, MDL-arts, arts-assistent en co-assistent) maken de zowel klinische als “basis science”vragen.

Spelenderwijs worden hiermee ook nog de onderlinge samenwerking en cohesie bevorderd, leuker kan het onderwijs bijna niet worden. Alle betrokkenen zijn er erg enthousiast over.

Gegevens instelling

Naam ziekenhuis:	Medisch Spectrum Twente, Enschede
Specialisme:	Interne Geneeskunde
Naam indiener:	R. Brouwer
Naam opleider:	dr. W. Smit
Aantal aios:	8-14

De gezamenlijke orthopedische revue

Bij de Alysis Zorggroep in Arnhem worden met de voltallige staf en alle aios van de afdeling Orthopedie iedere week twee of drie patiënten gezien. Een aios doet de anamnese en het lichamelijk onderzoek, bespreekt de röntgenfoto's of MRI en komt tot een diagnose en behandelvoorstel.

De rest van de groep geeft vervolgens feedback. Uiteindelijk wordt een beslissing omtrent de behandeling genomen die met de patiënt wordt besproken. Op deze wijze kan de opleidersgroep zich een goed beeld vormen over het functioneren van de aios.

Gegevens instelling

Naam ziekenhuis:	Alysis Zorggroep, Arnhem
Specialisme:	Orthopedie
Naam indiener:	dr. W.J. Rijnberg
Naam opleider:	dr. W.J. Rijnberg
Aantal aios:	6

Reflectieformulier als leidraad voor voortgangsgesprekken aios

Op de Amalia kinderafdeling van de Isala klinieken wordt voor een optimale voorbereiding van de voortgangsgesprekken met aios aan hen gevraagd van te voren een reflectieformulier in te vullen, waarin hij/zij voor elk competentiegebied aangeeft wat er goed gaat en waar verbeterpunten liggen.

Daarnaast wordt aan de omgeving van de aios (collega's, kinderartsen, verpleging, secretariaat) gevraagd om te benoemen wat de aios goed doet, en wat voor verbetering vatbaar is (360 graden feedback). Deze informatie wordt gebruikt als leidraad voor het voortgangsgesprek. Hierdoor verlopen de voortgangsgesprekken effectiever en constructiever.

Gegevens instelling

Naam ziekenhuis:	Isala klinieken, Amalia kinderafdeling, Zwolle
Specialisme:	Kindergeneeskunde
Naam indiener:	prof. dr. P.L.P. Brand
Naam opleider:	prof. dr. P.L.P. Brand
Aantal aios:	2

(vernieuwing) Jaarlijkse Kwaliteitsevaluatie

Kwaliteitsevaluatie is een belangrijk onderdeel van de modernisering van de medisch specialistische opleidingen.

Om een betere vergelijking te kunnen maken tussen de klinieken in de OOR NO onderling en longitudinaal voor het specialisme Obstetrie en Gynaecologie is de reeds lang bestaande kwaliteitsevaluatie aangepast. Hierdoor werd het mogelijk uniformiteit in de beoordeling van de opleidingen te krijgen en om de implementatie van de verbeterpunten meer kracht bij te zetten.

De aios zijn initiatiefnemers van deze ontwikkelingen geweest en hebben ook zelf de instrumenten bedacht en geïmplementeerd.

Gegevens instelling

Naam ziekenhuis: OOR NO

Specialisme: Obstetrie en Gynaecologie

Naam indiener: A. Koops

Naam opleider: prof. dr. M.J.E. Mourits

Aantal aios: 39